

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SEYYİT NEZİR

Şili Duyarlığı

ŞİLİ
DUYARLIĞI

SEYYİT NEZİR

BROY YAYINLARI: 18

Ağustos 1986

**Kapak Düzeni
FERİT ERKMAN**

SEYYİT NEZİR

ŞİLİ DUYARLIĞI

ŞİİR

ŞİİR
YAYIN
MERKEZİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BROY YAYINLARI

şair

binbir sorunla gürülders kalbin
onlarla iç içe her dem gündemde kin
ve senin, oyalanamaz elbette
yürüyüşlere sıçramayan güllerle beynin
sesinin yayı
tam çağında fırlatmalı göğsünden
şili'ye dayanışmayı
ey, yüzyılın
kaynağında tıkatılan sebili
seninleyiz

SOLIDARIDAD CON EL PUEBLO DE CHILE

1

Öpüyordu Şili'yi Okyanus
Sımsıcak okşadığı karnından
Yıkayarak köpüklü dalgalarıyla
Kırışıkları alnından
Öpüyordu Şili'yi Okyanus
Diri gerdanından.
Boynunda Machado
Güneşli bir kolye gibi duruyordu
Santiago'nun,
Kuzeyde pampalar
Göğüs kılları kadar sık
Hışırıdıyordu dokundukça
Sevgilisi yağmur,
Sırtına sarılmış kaputtu
Pasifik'te Şili'yi
Kızıl bakıra yapışık
Upuzun döşeyen dağlar.

8 Ve Şili'de Unidad Popular
Zorluyordu
Yaralı bileklerin çürüttüğü
Prangaları,
Zorluyordu delikanlı adımlar
Payandaları köhnemiş
Hurda tahtı.
Şili'de hayat
Machado'nun suları kadar ısıtılı ve berrak
Güneş kadar yalın
Çıplak akıyordu,
Beride halk
Dünyaya güleryüzle bakıyor
Şimşek çakıyordu karanlığın üstüne,
Geride karanlığın altında oligarşi
Her türlü kirli işte kararlı
Çekiliyor şimdilik ayak altından
Tepeden tırnağa zırhlı,
Ve hedefe sıçramış bir mızraktı
Halk şarkılarında Şili.

Dünya ne kadar neşeli sevişirken
Ve ne kadar acıdır işkencede,
İşte şimdi yıldızların
Tenine dokunduğu gecede
Aşka öylesine yakın
Ölüme çarpıntılıdır Şili,
Menzili
Ekmeğe sokuluşuyla açlığın
Dövüyor usuldan usuldan Şili.

Andlardan
 Yırtık urbalar içinde bir kızılderili
 Şaşıyor şu hayata
 Delicesine şaşıyor,
 İspanya'dan gemilerle taşınan
 O kapkara salgın
 Sürdüğünden bu yana dedesini dağlara
 Onlara yoktu vatan.
 Şaşıyor bugünlerde ambara
 Dolu dolu akışına buğdayın.
 Halk Birliği ona
 Bağrı açık çocukları için
 Kumaş verdi, pazen
 Kitap gönderdi,
 Ne yapsın şaşmasın da
 Elleyince sayfaları
 Yumuşadı parmaklarındaki acı.
 Kararı karar
 Hazır burs da veriyorken Unidad Popular
 Bir bir bitirtecek oğluna
 Bütün okulları
 Yoksulluğun köküne
 Kibrit suyu dökene kadar.
 Kızılderili Alcayaga
 Dolu dolu tüttürüyor çubuğunu
 Gözleri dolu dolu sevinçten,
 Andlardan dünyaya özgürce uzanırken o
 Daha umutludur, ey
 Sevdalı Kızıltüy'ünün yakasındaki gelincikten.

Şili hey

İktidarı barışta yoklayan deney

Bu güherçile pırıl pırıl

Bu kara elmas, bu kükürt

Neye durur

Neye durur ahtapotun kollarında,

Böyle dedi Caldera'lı işçi.

Adela

Kustu güherçileyi

Kustu kükürdü, elması Adela.

Adela'nın

Sayısız kolları vardır

Yatırımlar Adela'ya danışılır

Latin Amerika'da,

Ve Latin Amerika'da midesine uygun

Ne bulursa yutmadadır Adela.

12 Valdivia güherçile ocaklarında çalışan
Sıkboğaz Juan
Sıkmadadır ahtapotun boğazını,
Düşünüyor da dün
Otuzaltı escudo'yla
Bir sabah, bir akşam
Domates peynir yiyebilirdin,
Hey gidi hey
Artık her öğün yediğimiz
Eti bile az buluyoruz bugün,
Sildik be
Alnımızın terini siler gibi hem de
Sildik zorbalığın izlerini
Dişlerini söktük ekmeğimizden.
Hadi arkadaşlar, yürüyün
Kaytarmak yok
Beş kere, on kere büyümeli üretim
Emeğimiz
Halk Birliği'nin.

Ve ellerinden
Onurla yayılırken seher
Şilinin gözlerine
Barakalardan hızla geçtiler
Sökün ettiler ocaklara hep birden.
Toprak
Hızla sıyrılırken çorak derisinden
Vurdukça göğsüne kazmayı
Üç kere fazla doğuruyordu
Güherçileyi karnından
Üç kere daha bereketli
Üç kere parlak.

Güneş
 Tarlaların alnında yusuvarlak
 Bir tepsi ekmek kadar
 İştah kabartıcıdır,
 Öyle kabardı ki iştahı
 Yaşlı Ernesto'nun
 Sıkıntıyla çalışırdı önceleri
 Latifundialarda
 Ama şimdi
 Canını alacak sanki toprağın,
 Çünkü Ernesto
 Tıka basa doyar sofrada,
 Ne arkadaşlarının pirincinde
 Ne hoşafta gözü kalır
 Doyasıya alır
 Köfteyi tabağına,
 Ayağına
 Arada bir keskin sancılar giriyor
 Hiç orali değil Ernesto
 Hükümet şıppadak
 Kol kanat geriyor,
 Hayata yeni başlamışça terliyor
 Ernesto kooperatifte.
 Sermaye kıştırabilirse bir.

Herifte azıcık bilinç yok
Diyor Maria,
Kara kirpiklerinin gerisinde
Öfkeyle yuvarlanan gözleri
Yangın bırakacaktır sanki
Baktığı insanın derisinde,
Et kafalı ne olucak, diyor Maria,
Habire daraltıyor musluğunu hayatın
Linç edecek Halk Birliği'ni
Sermaye kıştırabilse bir.
O tutmuş, zırvalıyor. Hergele!
Bu muymuş sosyalizm,
Allende gezerken ülkeden ülkeye
Keyfi yerinde
Konut sırası gerideymiş bizim beyin
Hem de kalifiye işçiiken.

16 Ah, diyor Maria, ah
Bu onulmaz cehalet
İliklerimize sinmiş bencillik
Amerika'dan daha beter düşman,
Azıcık ters giderse işler
İlkin bu yiyecek devrimi,
Bu oyacak
Şili'nin ciğerini kurt gibi,
Aslında her sabah
Lokmayı nasıl yutuştururlarsa
Tıpkı öyle
Bir saat ders vermeli bunlara
Asıl silah bu.
Art arda kalkıp inerken mekik
Şefkatle çıkarıyor Maria
Sarılan makarayı
Ve iplik
Yarine sarılır gibi sarılır makaraya
Ve bu şehvetli gürültü
Halk Birliği'nden önce ona
Çarçabuk savuşmayı düşündürürdü,
Oysa artık, çocukları olmasa evde
İki vardiya çalışacak
Makinelerin başında uyuyacak Maria.
Benim tavrım da yanlış,
Hemen düzelecek değil her şey
Tam istenen biçimde hemen
İmbikten süzülecek değil herkes,
Birden oluvermez her yer
Güllük gülistanlık,
Neyi çözümleyebiliriz
Sabırsızca alınarak.

Akıyor Machado
Nazlı nazlı salınarak,
Şaşılacak şey
Başına taç giydirerek
Her yerinden görünüyor Machado'nun
Bu gece ay,
Machado bu gece gelindir
İlk kez gelindir
Santiago'nun koynuna
Kendi isteğiyle uzanacak.
Atarak mavi tül gelinliğini
Soyunmuş
Durulanmış
Şehrin ayak seslerinde
Çırçıplak uyanacak.

18 Machado'nun
Gelinliğine birden
Bir bıçak gölgesi
Belki çelik, belki demirden
Kara bir bıçak gölgesi düştü,
Üşüştü yatağına kan,
Yarılacak sanki kalbi
Ve hiç istemeden
Hiç razılığı yokken
Gömülecek toprağa sanki.
Ordan
Nasılsa geçmiş
Belki sevgilisini bekleyecekti
Belki düğününe sevinecekti Machado'nun
Bıyıkları tazecik bir üniversiteli
Sırtı boydan boya kan
Aktı sularıyla nehrin,
Bellidir ihanet
İnadına seçmiş
İnadına bu sağımlı geceyi,
Bu dalgın genci.
Her biri nasıl da fırladı
Onu görünce yuvasından,
Tanınmamış birineyse çünkü ilk ölüm
İrdelenmez pek
Omuz silkip geçilir.
Omuz silkinedi Machado
Bu ilk kurban
Yine damladı gelinliğime kan
Dedi
Ve dalgalandı sular.

Faşolar tünel kazıyor
Biri yenilmişse darbenin
Öbürü atılsın diye hemen öne
Şifresini yazıyor süngünün
Vahşetin pîrine.
Yalvarıyor Washington'a
Dolar zarflı davetiye:
Darbe... darbe... darbe...
Şili'de hayat
Gebe
Ve halk
Olduruyor umudunu durmadan
Böyle giderse
Doğurtacak
Bu iktidar
Mutlak.

Filizleneli beri

Unidad Popular'la ileri

Çok şey kaybetti emperyalizm

Çok şey kaybetti ortakları.

Nasıl etmeli, nasıl gütmeli

Kapatmalı arayı,

Görünür geçitler tıkanıyor

Ve yüzüne tükürsen, Halk Birliği

Umursamaz, yeniden yıkanıyor,

Karadan, havadan antenler

Nerden mümkünse

Nasıl gerekiyorsa öyle

Haber almalı!

Yerle bir olmalı

Allende'nin başkanlığı.

Allende silme yürek
Zulmü ucun ucun kertiıyor,
Lakin yeterli tartılmadı düşman
Uzaklara, çevik yüreklere dostluk
Yalıtkan antenlerle ulaşıyor,
Ve sözün, baharın, tohumun gönüllü çağı
Ve terin istek dolu
Yanılmaz sabrından
İletişim damarlarından iktidara
Kan almada gecikiyor Allende.

22 Şili’de
İlerliyor yine de
Unidad Popular.
Valparaiso demiryolunda çalışan
Louis Montear
Bu varyozu nereye indireceğimi asıl
Biliyorum ben, diyor.
Allende de biliyor
Buna daha çok canı sıkılıyor zaten!
Şu dostlar
Tutup taa Romanya’dan geliyor
Harcanan bunca emek, bunca can
Dayanamıyor Montear
Nasıl edilecek sonunda
Hainlere kurban.
Sonunda var ya
Yetişmeyecek bu kafayla ağlamaya
Milyonla mendil.

Yüzü çil çil benekli
 Üzüntüye doğuştan emekli Montear
 ●nbir yıllık demiryolu işçisidir,
 Bekârlığı boyunca
 Kimse bilmez sayısını devirdiği şişenin
 Yıllarca takırtısını trenlerin
 Kahırlı türkülere boşverir gibi
 Dinledi demiryolu barakasında,
 Ama bazan, rayları bırakıp da
 Sinirlerinde koşturdu sarhoş tekerler,
 Çapkınlığı beceremezse de Montear
 Aşk filmlerini ölesiye sever
 Biterdi mıhlanmış bakışlarına
 Hasreti dinmeyen sevgililerin.

Tam işte bir akşam sinemanın
 Geçiyordu önünden
 Kemikleri sızılı, kolları yorgun,
 Bir kadın gördü afişte
 Montear'a bakıyordu vurgun,
 Elbisesi dekolte, göğüsleri gergin.
 İkna etti Montear o gece Escudo'larını
 İçmeye değil, film seyretmeye.
 Nasıl olduysa gışede
 Elleri eline değdi önündeki işçi kızın
 Bir anda Montear'ın yüreği yangın!

24 Yan yanaydı yerleri sinemada
Dalgın dokundukça kıza
İçerleri yandı hep Montear'ın!
Bir ara koptuğunda film
Gülümsedi kız ona
Ve mihlandı bakışları o sıra,
Sonra bir gün
Sardunyanın açışı gibi habersiz, birdenbire
Evlendi Montear'la Joan.
Dört de çocukları var.
İşte ancak Halk Birliği'yle doydu bu çocuklar.
Ağır kalıyor diye
Bozuluyorsa da Allende'ye
Yüreği bir başkasına dar.
Vurdu geniş göğsüne koca yumruğunu
Haykırdı Louis Montear!
Biz varız ya biz
Aldık bir kez iktidarın anahtarını
Allende bir he desin
Faşizmi kısıtılmış böcek gibi ezeriz.

Ve işte kör bir dehliz
Değil artık
Halka hayat.
Gecekondularda gurur
Sürünmüş verniğini alınterinin
Her şafak sefalete daha hıncahınç vurur..
Şuna kuşku yoktur
Ne kadar sıkısa saflar, ne kadar hacimliyse
Zulmün karşısında o kadar amansız durur!
Her şafak karanfili daha parlıyor
Öfkeyi toparlıyor genç Şili,
Çocuklar, kadınlar, işçiler, topraksızlar
Kâğıtları kömürle ısıtanlar
Başı dik, onurlu askerler
Zorluyor zulmü dev kalabalık
Açlığın dertop ettiği cepheden hep beraber!
Artık
Öfkesi havaya kalkık
Durmadan yürüyecektir halk.

Sesindeki her teli
 Germiş de sonuna kadar
 Katılıyor Şili'ye tecritte Hasan:
 Yeni döndüm kanamaktan
 Bu karanlık hücreye
 Dinamoya değil etlerime dolandı kablolar
 Hayalarım hâlâ acır
 Yüreğim
 Devriyeler içimde geziyormuşça sancır!
 Yirmidördünde kızkardeşim
 Halkını canından çok seviyorken
 Öldü doktorsuzluktan
 Ve yurdumda her gün ölüyor halkım
 İlaçsız ve aç
 Vereceğin her ölü
 Damarlarında tepinen
 Halkım ve kızkardeşimdir Şili,
 Artık açılsın
 Açılsın artık bayrakların en güzeli.

Görölmelidir şimdi sokaklarda
Çocuklar bile nasıl yuvarlamış elini,
Son büyük mitingte Julia Avoy
Şu dövizi taşıdı kardeşiyle:
Sütün aldık tadını
Solumayacak tenhalarda ciğerlerimiz tütün.
Julia dokuzunda
Ay parçası bir kızdır
Dün bakılmazdı kirden yüzüne
Bugün karla sakızdır,
Yamrı yumru barakadan
Yeni taşındılar
Hükümetin yaptırdığı beton arme konutlara.

28 İnce fidan kollarıyla Avoy
Suyu kovayla taşırdı
Sokağının çeşmesinden
İslanırdı üstü başı,
Şimdi ıslanmıyor
Annesi dövmüyor beceriksiz diye onu
Yeni evlerinde çünkü
Tam üç tane musluk var,
Banyoda saatlerce kalıyor
Bu huyunu beğenmiyor annesi
Gene de onun suçu yok!
Onu suyun kesilmeden sıcak akışı
Ve uçan köpükler oyalıyor.
Bu yıl Julia Avoy
Yepyeni bir önlükle gitti okula.
Saklamıştı önce bütün çarşı
Okul giysilerini ve çantaları
Çıkınca Bakan karşısına
Ucuz Okul Araçları Mağazası'nın
Suratı kızarmadı ama şişko Carrizosa'nın
Ne varsa bodrumda hemen dizdi vitrine,
İşte şu karşıki avukatın oğlu
Bu yıl çok güzel buldu Avoy'u
Derste ve teneffüste ayırmıyor yanından
Julia Avoy
Ağzında geri alınması zor bir lezzet
İştahla içiyor her sabah
Umudun şifa sütünü,
Daha çok seviyor belki
Allende'yi bu yüzden
Kıvr kıvr saçlarını
Hazla çektiirdiği
Dokuman bulaşıkla yıkıyor.

Bulutların yasından
Ne türküler düzdü buğday şimdiye dek,
Ama böylesini hiçbir baharda.
Gitar, davul, gırnata
Bir vuruşta bin ses titreştirerek
Böylesine çınlamadı
Ne dansta, ne ağıtta.

30 Çiftçi Huerta ellibeşinde
Bugünleri de gördü işte,
Niye saklasındı
Önce çok kuşkulanmıştı
Alayım derken
Avuç içi kadar tarlasıyla
Bir çift eşeğini de hükümete vermekten.
Hele şu faşo dedikleri
Ne herzeler yaymıştı
Köye kadar gelerek,
Milliyetçilikleri onların olsun,
Namuslu insanlarız biz,
Toprağa ve ekmeğe muhtaç
Hayvanlarımıza varınca açız!
Yedi düvel biliyor da bunu
Halk Birliği mi bilmiyor,
Ama şu iblis, dedi Huerta
Şu Diaz yok mu, şeytanın veledi
Azapta gerek namussuz!
Her fırsatta zehirli elmasıyla
Çelmeye çalışıyor aklımızı,
Anladık toprağı çok
İki yılda bir yeniliyor traktörünü
Arsası da var şehirde
İyiymiş memurlarla arası
Ama bizim yok
Halk Birliği'nden başka bir şeyimiz!
Kullandığımız gübreyi, traktörü, biçerdöveri
Kızılar gönderirmiş
Haliyle öyleymiş kullananlar da
Amerika hep aldı ya, alçak herif!
Olanlara kıs kıs güldü Huerta,
Hey gidü heriz, Halk Birliği - <https://www.ayrasy.com> sonra!

Yapılara

Hıncını söndürür gibi söndürüyordu

Köpüklenen kireci

Otuzaltı yaşındaki Ohara,

Malasını havada yay gibi döndürüyor

Tereyağı gibi sürüyordu harcı

Hevesle duvarlara,

Tereyağını şöyle doya doya

Kızarmış ekmeğine

Bu hükümette sürdü Ohara,

Ve yapılara döktüğü ter

En az iki kere fazlaydı,

Ohara kıvançlıdır

İşçi kardeşleri için örüyor şimdi

Kamulaşmış arsalara gökdeleni.

32 Ohara gönülden bağlıdır, tutkundur
Hakkın ön saflarına,
Umuduna ve halkına
Elleriyle aynı güvenir,
Ve daha çok güvenir Corvalan'a
Hızlı ve sabırlı beyninden.
Yeniden saldırırken malasıyle kirece
Doğrusu güceniyor hükümete de
Orduda, televizyonda, basında
Alanlarda bile hattâ
Faşistlerin sesinin kısılmayışına,
Üstelik zorbalar
Sade kendilerini sevdikçe
Demokrasi güzeliyle aynı yatakta yatar!
İşte bu burjuva demokrasiden
Biz de bir çocuk yarattık
Sindiremiyor onlar bunu
Kırmak için kanadını kolunu
Issızda yolunu gözlüyorlar
Yaşamakta ısrarlı ve gür çocuğumuzun
Ve nasıl özlüyorlar hamletmeyi
Uzun kara saplı kasaturayla
Sevincini gaflette bastırmaya.
Körpecik kalbiyle onu
Hiç de astırmaya niyetli değiliz!
Ama alınmazsa önü
Sökülmezse gövdesinden sinsi pençesi
Bu çember nasıl yarılr?
Nasıl varılır hedefe
Karlı doruklarına kadar?

Ohara kullandığı çimentodan inat
Dayattı bıyıklarındaki kırçıl öfkesini,
Gücün, üretimin, kabzanın
Hâlâ yoksunuz denetiminden,
Oyalanıyoruz hâlâ
Her türlü müzeviri atmaya
Yönetimden.
Yasalarımızla hainlere
Şili'yi zindan etmekte
Duralıyoruz,
Duralıyoruz tezgâhtarlarını teşhirde.
Ve bu şehirde
Bizken üretime tohumu atan
Hâlâ onlardır pusuda yatan
Ve cevheri sızıran onlar hâlâ.
Tulumunu katlarken Ohara
Kıvançlıdır bugünkü çalışmasından,
Patria y Libertad'a, faşist cepheye
Kıyasıya hınçlıdır
Yumruğunun olanca ağırlığıyla düşman.

İnançlıdır kavgaya Andlar kadar
Yüce Birliği halkın
Unidad Popular.
Gürlüyor gitarında Jara'nın
Venseramos, venseramos
Açlığa ve zulme paydos
Şiirinde Neruda'nın
Şırıltısıdır damarlarda uğuldayan kanın
Kürüyerek sokaklardan acıyı ve açlığı
Yürüyor Şili'de Halk Birliği.

Kaç yüzyıllık şarlatan
Soluğu katran
Metresi para kan komisyoncuları
Kendi yasalarına asi
Boyuna kuruyor hesabını
Nasıl koparacağının, ilk teli.
Ve Şili
Ey gülün büyük saflığı, soy Şili
Acının dölyatağıdır şimdi.

36 Emperyalizm yedi koldan
Yırtıcı ve kudurgan
Saçıyor durmadan kitlelerin üzerine
Dolardan damıtılmış
Kamyonla eter.
Her okkaşı
Halkını haczedenden tahvillere satılmış
Düşkün apoletlerden
Saçıyor gazetelerden, radyodan, afişlerden
Saçıyor ölüme çiftleşen
Islak, fırtınalı bir keder,
Kamyoncular
Bilcümle tefecileri hayatın
Ve çıtkırıldım elleri örselenmiş
İnsanlığını silkelemiş kadınlar
Toptan sürgüncüleri emeğin
Ve her türlü softalığı özel mülkiyetin
İçiriyor halkın yaralarına
Dönekleri kiralamış boykottan
İçiriyor zehirli
Sası bir keder.

Altmışüçlük İspanya'lı Cordober
Döverek mermilerin
Çiçek açtığı göğsünü
Mitralyöz gibi sıraladı
Sorularını sendikada bu sefer:
Matranız nerde, omuzlarınız
Hani sargıları dostların
Postallarınız hazır mı.

38 Şili hey, şunu bil ki
Kurumadı hâlâ kabukları
Eski yaraların,
Çözülmedi henüz mermi oyuklarından
Gözyaşlarının mendili,
Çatıldı ama
Yatışmadı namlularda kin.
Hani palaskan
Hani yedeğinde sakladığın kan
Daha çaprazlamadın mı fişekliğini?
Özgürlüğün dinamit fitili
Dostları artık çağır,
Çağır artık, yedi iklim dört köşeden.
Şili hey
Yürekli ve toy Şili
Çıkarmadan ateşi kından
Sevdayı yakından öptün,
Artık oy
Oy artık göğsünün siperini
Oy anam oyy
Değilse kalbini
Acının mengenesine koy.

Andlarda güneş kızgın
Ağır ağır
Sancıyla deviniyordu gökte
Ansızın
Işık akışında hızın
Alındı kâfir elinden
Şili'de bakır,
Dağlarda ve endüstride
Şafak gülleri gibi şavkır
Kıpkırmızı derisiyle.

40 Emperyalizm
Birdenbire donsuz
Zilleri sakızlı palyaço halinde
Şilepleri tamtakır kaldı Şili'de.
Uluslararası curnal şebekesi ITT
Kenecott ve Anaconda
Aynı anda
Abanıp telefona imdat aradılar
Merkezî istasyonda.
Washington
Leş yemekten sasımış ağzını
Yapıştırdı ahizeye.
Bütün yeraltı geçitlerini tutmak
Ortalığı ajanlarla karıştırıp
Şili'nin her çehresinde
Art arda anarşi yaratmak...
Kısacası halkı hızla Allende'den
Özellikle yurtsever subayları, mutlaka korkutmak
Ve yutmak gerekir anında,
Bu taktikler uygulandığında
Hiç tasalanmayın
Yakında
En kanlı bir şekilde kesilecek bu ur.

Açarken sondaj aygıtları
Toprağın kıllı bağrında yeni bir çukur
Kesilecek bu ur
Dedi ustabaşı Carlos
Ve dağlanacak.

42 Amansız bir gönüllüydü Carlos,
Tut ki çelikti,
Elmas kadar sert
Yay kadar çevikti.
Öylesine hergeleydi ki gençliğinde
İç cebinin birinde sustalı, öbüründe konyak
Meseleydi gerçekten onunla dalaşmak,
Ama işine bağlı adamdı Carlos
Ve koparırdı tuttuğunu
Öfkeyi tavında kullanır
Yumruğunu kıvamında patlatırdı,
Yani her yönüyle tam adam
Sendika başkanına göre Carlos!
Kafası yarımdaydı ki sadece
Bir gün
Batırdı gözlerini bu
Gözleri boralı gence,
Oku bunu Carlos, dedi
Oku da gör bak
Ne kadar ölgündür
Şarapla sönen öfken.
Hiç işi düşmediği
Bu ufak tefek adamın
Öyle sevdi ki sipsivri bakışlarını Carlos
Resimli kavgasını sınıfların
Soluksuz kalarak okudu
Salaş barakasında,
Ama aslında
Sevmediği şeylerdi onun
Bir sürü rakamlar ve siyaset.

Kitabı verirken geri
 Bak, dedi sendikacı,
 Yumruğumu durup duran şu cama vursam
 Kırılır ve pisi pisine boşanır damarlarım.
 Ama ya şu karpuz
 Yarım kol kalkışıyla
 Çekirdeği ayrışır
 Şekeri kana karışır.
 İyi adamsın Carlos
 Bir de şu kafan dolsa kolların kadar!
 Hadi bakalım, usanmak yok,
 Oku, üst üste oku
 Onlar seni yeneceğine
 Sen kitapları yen,
 Ve ne zaman ki, Carlos
 Bir yumruk gibi şekillendi kafanda öğrendiklerin
 Asıl o zaman,
 İşte o zaman her şeyi ve herkesi yeneceksin!
 Allak bullak oldu Carlos
 Gevşedi kafasındaki düğüm:
 Anlar gibiyim
 Niçin korktuklarını
 En çok bu adamdan!
 Ve çimdiklendi sanki en olmadık yeri
 Sinirli, afallamış
 Ufalanmıştı Carlos.
 Bundan sonra, dedi, bundan sonra
 Her berduşluğa paydos!
 Ustaların derslerini
 Elleri ayakları buz
 Ayazlayarak okudu kış gecelerinde
 Susuzluktan yanmış
 Kanına karışmış kan kanını

Altı yıldır da

Hiçbir şey gevşetmedi gönül bağı
Her dövüşte çatal yürek, yine serkeş
Lakin yerinde vuruyor Carlos.

Onlar, dedi arkadaşına, onlar
—Lavlarını boşaltırca koca gövdesinin—

Onlar ve pezevenkleri yurdumuzun
Nah alırlar geri

Kükürdü, bakırı, demiri

Geçiriyoruz tornadan topunu

O canım, hırpalanmış güzelliklerin,

Hayat

Vakarla değiştirmededir

Binlerce yıl

Sancıyla konakladığı yeri.

Ama bir daraltı duyuyordu Carlos

Tadılmadık bir daraltı,

Umulmadık bir yara almışça kalbi

Sözlerinin ardından, bungun daraldı.

Yapılacak çok işimiz var daha

Dosdoğru silaha sarılmak

Kurtuluş da getirebilir

İntihar da.

Bunu yaşadı İspanya!

—Gel de gör kanı

Caddeler boyunca akan—

Madrid'i böyle anlattı Neruda

Şili'ye dair neler anlatır kim bilir?

Önce mutlaka Allende'yi şiirleştirir

Oysa Allende, ah Allende

Bu dalgınlığı acep

Süngülerle yüz yüze mi bitirir?

Sanki hiçbir şey değişmedi buncadır
 Şili şimdiler bile, asıl şimdilerde
 Çifte iktidarla yönetilir
 Ve bir kanser gibi yavaş yavaş
 Hazırlanır Şili'nin hücrelerine
 Saldırmaya iç savaş.
 Ve karşıda düşman
 Omuz başımızda sözde dostlar
 Kolaylaştırıyor süreci geriye doğru,
 Dostlarımız
 Küçük işlerde telaşlı
 Ağır ve dev atılışlarda kararsız
 Adeta kaçıyorlar zordan,
 Çetindir tırmanmak doruklara
 Avuçlarımızda kordan kökler
 Çetindir çiçeklerle ulaşmak
 Kuyuların diplerinden gün yüzüne,
 Çetindir bu kavgada postu sıyrıp
 Yarınlar gürül gürül kavuşmak.
 İkirciklidir Carlos
 Silkip atsa da, ikirciklidir!
 İnaniyor Corvalan'a
 İnandığı başka bir şey yok zaten
 Şu etten ve kemikten bünyesi
 Yıllar var katışalı derindeki tohuma...
 Ama yine soracaktır:
 Öfkeyi soğutmadan
 Niçin derişmiyor parmaklarımız
 Niçin derişmiyor
 Yurdun alnında bütün çizgileriyle halk?

İkirciklidir Carlos!

Çünkü bütün hayat, çünkü her bir şey

Çünkü ikirciklidir

Salvador Allende.

Ve birden

Konuşmadı kurşun döktü havaya Carlos:

Sadece barikatlarda dövüşülmez,

Asıl fabrikalarda dövüşülüyor bugün

Kıran kırana savaştayız

Her cephesinde zulmün,

Var olan

Hiçbir sözden

Hiçbir yüzden eksik kalmayarak.

Ve dosdoğru açıklandı

Günlerdir bilincinde kıvranan soru:

O demir leblebi sanılan MİR

Oligarşiyi dağlarda bulursa devirir,

Oligarşi iliklerimizde

Bir bir

Atılmalı

Sabırla

Hayatın her gözesinden,

Yanardağ kadar sarsıcı

Toprağın kımıltısı kadar sessiz.

Silkindi inilleyen kuşkudan Carlos:

El Pueblo Unido

Jamas sera Vencido!

Halkız,

Birleşince yenilmeyen!

1

Dünyanın en yaşlı gezgini ay
O da boşandırmıştır yüzünü bulutlardan
Ama ikirciklidir
Görünürde ne kolay
Onun için her şey.
Hiç de değil,
Eteklerinde dilini kaybettiği zil
Yüzü gergin
Hep böyle bakacak Machado'ya.

48 Machado bu akşam hırçın
Erkeksi demindedir çalkaışın
Vurdukça sazlara sular
Titreşir beyazlıklar dalgalı yüzünde
Sazlarda hüzün
Kanıksanmış ezgisiyle kımıldar,
Sesinde Jara'ya özenen gitar
Dâvudî mızrabıyla
Âvâre şarkılar besteler
Machado aya.

Machado bu akşam
 Sevdalı değil, hovardadır
 Sesinde beterli bir gam
 Gönlü kâh orda, kâh burdadır
 Ama sancısı
 Ta ilerde çılgınca dönen
 Parıltısı bir yanıp bir sönen
 Vahşi anafordadır.
 Orda
 Birbirinden ve dünyadan habersiz
 Sonsuz bir hayatın dokusuyla haşır neşir
 Üç ölü yatmadadır,
 Bellidir birinin gizli hikâyesi!
 İkincinin yaşı elli
 Künyesi esintili demokrat,
 İçkili seyrederken iskelede
 Özellikle tabancayla vurdu onu faşistler
 Zorunlu konuklar gibi karşıladı
 Atılan her kurşunu,
 Son yazısında
 Siyasetten gına geldim
 İçimde bir boğuntu var
 Oysa şimdi ne güzeldir
 Mehtabın koynunda hayat
 Diyordu,
 Son sözleri: Tanrım
 Hiç inanmadığımı yaşarken!
 Bir daha yürümeyecek mi kaldırımda ayaklarım?
 Yaşarken daha zordu
 Mehtaba doyasıya bakacak artık
 Ve siyâsî çürüyecek cesedi.

50 Üçüncü derdi Machado'nun
En genciydi ölenlerin
Kavgaya gülenlerin en genci,
Bir kınalı yapıncaktı yüzü gülerken
Konuşurken kehribar,
Bir muhbir akrabası tanıttı faşistlere
Ve mimlendi,
Bir süre dışarda her konuştuğu
Özel adamlarca dinlendi,
Sık sık eleştirildi delifışkın cesareti.
Yolunu kestiklerinde
Kaçabilirdi
Uzun pergel bacaklarını hızla açabilirdi,
Girebilirdi omuz silkip
Az ilerde başlayan varoşlardan birine
Oysa efelendi tek mil damarları.
Henüz ışıldarken bıçağı
Ateş kustu bir kiralık revolver
Yanıklandı ölümün yırtıcı sesi
Uyardı kaldırımı baştan başa bulvar
Hıçkırdı ağdını nehir
Daldı bulutların arasına ay
Örtüldü kefen.

Hava nemli ve serin
Koyaklardan derin üsütüyor adamı,
Jeremy
Kaldırırken paltosunun yakasını
Bir yandan
Cakasını tartıyordu Louis'nin,
Sesine boğuk bir sertlik ısmarlayarak
Siz, dedi Jeremy, siz varsınız ya Louis
Siz bela edeceksiniz başımıza faşizmi,
Oligarşi, diyorsunuz hep, oligarşi
Peki militanlarınızın
Nedir o küçücük fabrikalarda işi?
Ashında amacınız
Umarsız kitleleri kışkırtmak!
Üstelik Halk Birliği'ne karşı
Ya o yurtsever subayları
Faşistlikle suçlamanız?
Yine de boşuna bütün bunlar
Ordudaki geleneği sarsamayacaksınız
Rahat, kuşkusuz
Yürüyecek Halk Birliği.

52 Çatlayacaktı nerdeyse boyun damarları
Çözüldü palamarları Louis'nin:
Hainlerin ağzıyla konuşuyorsun Jeremy
Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin.
Kamulaştırmanın, sosyalist denetimin
Somut örneğini yaratıyoruz biz,
Ya siz
Köreltiyorsunuz hıncını kitlenin,
Hem o çok güvendiğiniz göğüs nişanları
—Bankadan yeni çıktı bayım, al
Dendiğinde parlatılır dolarla.
Bilmiyorsunuz Jeremy, bilmiyorsunuz
Konuşma da deşme bari yaramı.
Adımları bile tersti
Jeremy sağ atarken, sol atıyordu Louis.
Anlamıyorum Louis, anlamıyorum
Haklı çıkmak için
Adetâ gelmesini istiyorsun canilerin.
Al işte, serseri
Öyle veletsin ki Jeremy, öyle veletsin ki
Ben saksığan diyorum, sen dam anlıyorsun
Ayakta uyuyorsunuz zaten!
Ya Corvalan'inkiler, dedi Jeremy
— Sinirlenmişti ki nasıl —
Onlar da mı uykuda, onlar da mı hain?
Sanki ıslık çaldı Louis:
Topunuz birden, dedi, topunuz hain.

Ufaldıkça göbeği burjuvazinin
Fırlıyordu karnındaki irin,
Kaç yüzyıldır kanla durulanmış
Ve kanın pıhtısıyla kurulanmış
Çeperleri didiklenen midenin
Sadece dışkısı kalsın diye halka
Dillerinde ölüm marşı
Tûfanı çağırır kadehlerde
Halk Birliği'ne karşı.
Cinayet mermilerin
Hangi eve, hangi gövdeye
Ne zaman, nasıl gireceğinin
Pi'sini, milimetresini arıyordu,
Karton şehirler üzerinde
Tarıyordu uçaklar
Sivrililişini varoşların.

54 Güneşin Andlardan
Heyecanla sıyrıldığı bir günün seherinde
Uyandı Şili
Gölgesinde tarrakaların,
Şehrin aşağısında
Bir kundurayı andıran barakaların
Kahrı derin.
Artık birbiri ardına gelen
Alışılmaktaki cinayetlerin
Yaydığı haber
Bir sabah tanklarla mı açıklanır
Kırımlarla beraber.

Göğsünde bir serçe taşıyan Dolores
Zor durumlarda hep şunu der:
Yüzlerce gagası serçelerin
Şahinin gövdesini tarumar eder
Ve kalabalıkta şahindir yüreği Dolores'in.
Dün, bütün gece yalnızdı Dolores
Hece hece yaşadı saatleri
Uyuyuncaya kadar.
Şiir okudu önce
Yatışmadı,
Sonra İspanya'ya dair fırtınalı bir roman
Ama zaman
Ne yaptıysa çıkarmadı çengelini
Uykunun damağından,
Bırakmadı uyusun
Güneşin kalkışını
Kadife okşayışlarıyla vücudunda duysun.
Bir buzul dağıydı sanki ağır
Soğuk, sağır
Abandı üzerine kör ve huysuz canavar.

56 Saat iki otuz!
Gezinmeyi düşündü Dolores
Yalnızlık
Yapıştı yüreğine yalnızlık
Öyle korktu ki gecenin karanlığından
Soyunmuştu sanki Dolores
Her saniye giyindiği dünyanın varlığından.
Geri aldı adımını,
Şeffaf tüyleri cımbızla çekilirken
Uzandı yatağına baygın.
Uykusunda
Sarı uzun saçlarını dolayıp kollarına
Sürükledi üç adam onu
Harmanisi yerleri süpüren adamlar
Ölümün kuytusuna,
Yaınılmıyorsa adamların
Yalnızca elleri etti,
Yüzleri gamalı haçtan ibaret.
Hiç yargılamadılar,
Batırıp tırnaklarını göğüslerine
Ve en güzel yerine
Öldürdüler Dolores'i tekrar tekrar
O bıktı ölüp dirilmekten
Onlar bıkmadı öldürmekten.
Son kez ölmek için Dolores
Bastırdı parmaklarını boğazına!
Bedeni baştan ayağına buz
Sırsıklam uyandığında
Sesi kısık
Tavan karnına doğru basık
Ve bütün eşyalar ona düşmandı.

Ufuk

Bir uçtan öbür uca keserek okyanusu:

Şili'nin kanıyla yandı.

Ve ta dağların kartal başlarından alarak.

Küle boyandı Şili.

Kafasında binbir

Hinoğluhin zehir

Düşman

Pusudadır anbean.

58 Menzili, aralıksız —ve fakat
Gevşek ve naiv dövmededir Allende,
Elleri hâlâ yalnız Şili'yi bilir
Yalnız Şili'ye sevdalıdır gözleri,
Oysa sevda
Bir de ta uzaklarda
Ve yanı başında hemen
Ayırmıyor onu gözlerinden,
Öfkeyi parlatmaya vakit
Belki henüz erken
Belki hiç tutmayacak bir bir sokakları
Ama şurası mutlak
Sıvanınalı durup dinlenmeden
Her güne halk.
Uzaklarda ta sonunda okyanusun
Yaşlı ve dinç kıtada
Duyarlıdır antenleri, sessiz
Fakat aşikâr
Karların üstünde dimdik kulelerden
Bütün yurtlara ışıyan ana yıldız!

Şili Hey

Seni böyle denizlere upuzun

Döşeyen dağlarından

Hünerlidir, cömerttir, merttir

Omuzlarına kaput gibi sarılmış halk

Sevişkendir, dövüşkendir, yaratkan.

Şimdi şiddet

Toprağı çelik kökleriyle deşen

Nar çiçeği kadar sert

Fırlatmalı baharını

Kıpırdayamadan ihanet.

Ve yutarak salyalarını çakallar

Şirketlerden, bankalardan ürüyor

Karaborsa vuruyor Şili

Orostopol madalyalı zorba

Pinochet, Mendoza

Ve nice hain

Tam alnımıza

Mermiyi zulada sürüyor Şili!

Orlando'nun eli
Açık sayfasında kaldı kitabın,
Yarım saattir
Aynı satırlarda
Mekiği gözlerinin.
Hüznün altını çizip
Yenilerken sigarasını
Derisini yaktı sanki Orlando.
İşitiyor musun sevgilim, dedi karısına
İşitiyor musun, bak
Alabildiğine tedirgin
Ama akın akın gülüyor halk,
Hayata ilk kez böylesine yalın
Kalın kökler bırakarak
Gülüyor akın akın.

Özenle katlayıp gazeteyi
 Rastgele attı Bussy,
 Kısa kesilmiş tırnaklarını
 Gezdiren mermerin damarlarında
 Evet, dedi, tedirgin
 Ve bu tedirginliği
 Defnetmek isterce girgin.
 Dudakları ürkek, utangaçtı
 İncitmekten kaçınırca incelmış
 Hatırlıyor musun Orlando
 Hani şu aşkımız kadar eskiyen bir pazar
 Kar, suratımızı kamçılıyarak yağarken
 Beni sen getirmiştin işten,
 Küflü bir marş söylüyordu
 Patırtıcı bando sesiyle babam,
 Yine de korkarak dudaklarımızdaki
 Mutluluğun duyulmasından
 Beni nasıl utangaç ve tedirgin öptün.
 Karlarla birlikte
 Kemiklerimizi de eritti yüzümüzdeki ateş.
 Ben diyorum ki Şili
 İlk öpüşmemiz gibi tıpkı
 Tedirgin öptü sosyalizmi
 Ve pekişmedi, eridi onu ayaklandıracak kin.
 Galiba Haklısın Bussy
 Hep suçlu saydık kendimizi, farkında olmadan,
 Aceleciydik
 Ve ama kaçındık sertlikten
 Bilenmedik, boşaldık
 Üstelik artık iktidardayken.

62 Ama Orlando, az işler yapılmadı
Yeni bir tanım da getirdi Şili mertlikten yana
Üretimdeki artış
Mevcut şartlarda emeği
En cömert ölçülerle tartış!
Ve alev alev ağzıyla oligarşi
Her an yutmaya hazır,
Kan akmadan yapıldı her şey!..
Azımsamayalım kendimizi Orlando
Yapılan onca işi.
Azımsadığım filan yok
Ne ki büyük bir yanlış
Eksiklik de abartılmış bulursan
Alev alev ağzıyla her an
Yutmaya hazır düşmanın
Gedik açılınayışı kin ve gürzünde,
Diyor ki Corvalan
Durum iç açıcı sayılmaz!
Ve yapılmaz hâlâ gereken,
Bilmem intihar mı olur ama
Kaçınılmaz hesaplaşma
Bana kalırsa Bussy, istenmese de onu
Deneyecek yüzbinler kendi başına.
Asıl sorun şurda:
Kimlerle, nasıl, kime karşı, nedir savunulacak?
Orlando, ürkütüyorsun beni
Peki sorumlusu kim bunun
Kayıtsız mı Prats olanlara hem?
Onu bay Prats'tan öğren!
Sorumlu elbette en başta biz,
Farkındaysan, Allende onurunun
Ötekiler zevahirin peşinde
Herkes kendi telaşında.

Ya biz Orlando, direnmeyecek miyiz hiç?
Nasıl direnmeyiz? Yaşadığımız yüzyılda
Sorumlusu kimdir bu güzelim hayatın?
Irmağın, denizin, güneşin, suyun
Tomurcuğun, ateşin, ciğerdeki soluğun
Sıkılan ellerin sorumlusu biz!
Elbette direnilecek gerektiği biçimde!
Demem o değil Bussy
Direnme ne getirecek iş işten geçince,
Ne getirecek yalın pazu
Ne götürecekt?
Biliyor musun Bussy
Sevince mi çıkar, acıya mı, sezemiyorum ya
Sonsuz bir daralına var içimde
Kıskıvrak kuşatılmışça.
Kısıtılmış uzanırken kocasına Bussy
Benim de Orlando, dedi, benim de.
Öylesine yenik, öylesine kahırlıydı ki sesi
Adetâ boşalttığı
Son nefesiydi hayata.

Ay

Kıvrılarak giden bir ata binmiş
Sarılıyor Machado'nun kamıştan yelesine,
Hınçla sarkıtır boynunu
Acının zelzelesine
Ne su ister koynu Machado'nun
Ne de kan
Suyu kendine yeter.

Silahını temizlerken
Eğer diyor üsteğmen Pedro
Allende devrilirse eğer
Şili'de hayat gitti gider.
Düşündü: Bir kabzada iki el!
Birinin, o güzel
Yaratkan parmakları
Emniyete dokunur,

Öbürü, hain
Ve tetikte!
Ya düşerse tetik?
Allende kuşatılırsa eğer
Bahar ve onur, gitti gider!
Onu seven asker
Sever demektir yurdunu da!
Hadi derse gidilmeli izinden
Yesek de böğrümüzden kurşunu.
Karşısında güvenin, o inanmış, çakı duruşunu
Basacaktı bağrına subay olmasa Pedro,
Ve batmasaydı boğazına
Güçsüzlüğün hançeri.

Keskin bir sızı kalktı dizinden
 Tutuştı sinirleri
 Melez Alberto'nun,
 Son aldığı kurşun yarası
 İçerlek bir sıyrıktı ama
 Durduk yerde sıçratıyordu bazan.
 Alberto, babasının
 Bir mermi gibi tepkiyen uysal öfkesini
 Yüreğinin şarjöründe taşır
 Kızıl yerli derisini, anasının
 Üşürdü namlunun ucunda.
 Cautin'de Mepuche'lerin
 Örselendiğinde haklı toprak işgali
 Büsbütün düşürdü parmaklarını tetiğe.
 On gündür barındığı yoksul kır evinde
 Bir militandan çok, kardeş gibi sevildi
 Görevinde dostluğu şaşırmayan.
 Bir anarşist değildi. Bunu Washington da bilir
 Ama ölümden de zor gelir
 Köylü ellerine, ham öfkesine
 Burjuva yasalarla dövüşmek.
 Silaha bu nedenle eğildi işte!
 Aşk için takılan papatya neyse
 Kurtuluş için omzuna yakıştırdığı da
 Oydu ona göre!

Gene de güvenemiyor Alberto

O geceden beri

Doğru çözümü bulduğuna:

Dağların dev omuzlarını seyrediyordu,

Canını üst üste haşlayan

Sivrisinekleri

Ne denli uğraşırsa kısıtıramadı avcuna,

Parmaklarının ucuna çarpıyor

Ama tutulmuyordular!

Azıcık bırakırsa ardını

Usulca yeni bir saldırı!

Müthiş bir gerilla bunlar

Dedi Alberto

Kıyıcı, sinsi, hunhar!

Ah ilaç olsaydı...

Diyemedi, ufaldı birden

Eğrildi dünya

Devrildi sırtına koca dağlar!

Gerilla

Sivrisinek

Ve ilaç!

Eridi hıncı

Kuvveti damla damla!

Düşünüyor o geceden beri

Ne kadar ileri gider

Birkaç bin silah, birkaç bin adam

Tüfeğe yapışmakla, orda burda, bir başına

Nereye kadar gider hayatla el tutuşmadan

Bu mermiler...

Bu mermiler bize batır!

Şili

Eteğinde mavi bordo bir deniz
İçten içe dalgalıdır, sessiz sessiz.

Tetikte

Duralıyor Allende

Duralıyor Halk Birliği Şili’de,
Halk

İğreti durduğu siperlere

Suya ayar akıtıyor damarlarını.

Çiğli sabahların sisi demli

Hızlanır ulumaları aç kurdun.

Çocuklar

Şarkıları nemli

İştahsız içiyor şifa sütünü umudun.

Şili

Sallıyor dünyaya incinmiş umutla

Acılanmış mendili.

Hemen yanında
Uzaklarda
Ve ta uzaklarda
Haberlere canı burnunda sabreden dostlar:
Bu yurdun çilesi yeni başladı
Al, diyorlar, Şili al
Bizden de koy yüzbin yürek
Kurtuluş güvercinlerini
Kürenin alınına sal!
Ve nasıl olursa olsun
Ve neyle olursa olsun
Gözleri gülende
İnsana bir sır gibi aydınlanan Allende
Allende yerinde kal!

70 Ve sevdâ

Tıkanıp giderken, bağı al

Boşta kalmıştır uzanan el.

Haykırıyor canevinden

Dostluğun kardeşliğin büyük sesi, hep orda:

Bütün demokratları dünyanın

Yurdunu ve insanlığını koruyabilen

Bütün insanları

Sorun

Şili'de

Akacak kanı!

Sorun

İştahını halkın cesedine bananları!

Ve Şimdi Şili
Hıncı geride tutarak
Ancak
Bir başka Őafađa saklar.

Çıldırta kırbaçıyla homurtunun

Bıçak gibi sıyrıldı karanlığın kınından

Atıl gözlerine Santiago'nun

Şehrin sırtını paletleriyle oyarak

Ardında kocaman bir ceset bıraktı tanklar.

Çınladı emperyalizm,

Dolarlara ayarlı sesinde Pinochet'in:

Vatan

Büyük bir tehlike içindeydi,

Şimdi sokaklarda sıra sıra yatan

Kızılar

Canımıza, mülkümüze, ulusal ülkümüze karşı

Kudurmuş bir öfke içindeydi,

Bakır

Güherçileyi

Hayatı ve Şili'yi

Bırakamazdık onlara.

Kan, akacak

Başka türlü bu ateş

Yakacak

Bütün Latin ülkelerini.

Ve kanarken Şili'nin dağlarında tan
Kurtardı katiller
Halkın vatanını halktan.

74 Şili hey
Acının goncası
Yaralı Şili,
Oy şimdi bağrını
Hayata doyamadın
Yeniden doğurmaya
Ölümlere doy şimdi.

1

Gün

Kahırla indi geceden Moneda'ya
Tetikte bir başına kararlıdır Allende!

Dışarda halk

Vurulmaktadır

Yerden yere.

Yalıyor ısıklar ve alevler

Başkanın

Moneda'nın her taşına sinen öfkesini!

Yüreğini Küba'da dolduran Olivares

Dalanmıştır kurşunlarla her yerinden

Ve o, elleri durunca

Tetiği sesiyle çeken

Olivares

Son nefesimizde, diyor

Hayatın dinamiti, ölümün tepesinde

Patlamalıdır

Son nefesimizde bile.

76 İltica balçığı bağışlayarak Allende'ye
Yalvarıyor asiler
Teslim ol! diye.
Toktur Salvador Allende,
Döverken kalbini iniltisi Şili'nin
Yenilmez ölümüne o.
Koklayası yoktur onun
Korkuyla çiğlenen bir hayatı!
Her kelimesi
Titriyor üstüne halkının:
Milletim,
Konuşabilmek, dövüşmekten daha zor;
Unutulmasın
Korkaklığı, ihaneti yargılayan
Onuru sargılayan, diklenen kadavramın
Sadece halkımdır
Sağlığını, mirasını kullanan!
Ve süsleyecekse gelen günü
Kanımdan taşlar
İnanıyorum güzeldir ölüm de dövüşerek
Her anı dövüşülen
Yaşamak kadar!

Milletim

Kurban verilmeyecek, intihar yok!

Savunulacaktır ama namus ve onur

Hayattan daha çok!

Kavga sürecektir

Çünkü geride toprağa ağır basan

Savaşan, terleyen, seven insanlar

Halkım var!

Ey alçak devriye, ey Amerika

Benden daha sonsuz, senden daha büyük

Halkım var!

Tanklar ve uçaklar

Art arda savuruyor alevlerini saraya

Araya ancak ölüm

Ancak ölüm ilerler bu tûfanda karaya!

Elini karnındaki yaraya basarak

Durmadan ateşliyor gözlerini Allende!

Omzunda bazuka

Sırtında Şili bayrağından

Kanlanan üniforma

Devrildi Allende,

Devrildi yurduna karanfil vurgun!

78 Tarih, yorgun
Kıvrık bir sayfasına
Şunları yazdı onun için:
Acemiydi çağa
Ama yiğit bir dencydi.
Tok ve kahraman
Boşandı hayattan!

Çiçekleri

Dumanları

İnsanlarıyla Şili

Giydi çıplak tenine işkenceyi.

Hortensia

Sildi gözlerinden acıyı,

Çünkü tek değildi

Ve sesine kuşandığı yürek

Hem güzel

Hem dövüşken artık.

Halkım, dedi

Sırt çantana şu sözleri de koy ki

Zafer

Kısıvrak doldurunca avuclarımızı

Halktır onu koruyacak nefer

Amansız depremi ve kızgın şiddetiyle

Halk!

İktidar

Her yeninden

Dar geldiği zaman

Ancak o zaman kazılacak

Zulme ve açlığa mezar.

Dünya ne kadar
Aldırışsız, alışık
Yüzü geçmiş ve gelecekle karışık
Nasıl da sakin!
Kırılırken bir çiçek bombaların altında
İki tane birden fırlıyor
Toprağın göğsüne papatya!
Devrilirken bir nöbetçi
İkincisi yakalar tüfeğini havada!
Yakalar emekçiler
Allende'nin yüreğini havada!

Kalın tırtıl ayaklar
Hücumdadır.
Lopez'e göre Tapınaklar ve kutsal İncil
Bu çiğnenen!
Adı gibi biliyor o
İsa olsaydı şimdi
Savaşır Allende'nin yanında,
Yanağını uzattırmaz
Merhem olur çilesine barikatların.
Rahip Lopez
Kilisede bir başınaydı,
Sözleri bitince
Haç bile çıkaramadı
Götürüldü süngüler arasında tez.
Titredi inancı
Tanrı da mı onlardan yana bu kez?

Gözlerinin karasında
Kederli bir parıltı yüzen Beatriz
Gök mü çatladı
Yıkıldı mı yoksa o sonsuz tavan
Anlamaya kalmadı, ılık
Bir ıslaklık
Gezindi ilk devriyesini şakağında,
Stadyuma, baygın,
Loğusa şafağında sürüklendi Beatriz.

Yıkıldı bu şantiyenin de barikatları
Nasırları var ama insanların ellerinde.
En sonda Manuel
Elindeki ingiliz anahtarını
Anlatılmaz
Tadılmaz bir aşkla
Araladı gövdesinden
Ve paralandı beynini ihanetin.
Yüzü rahat
Göğsünde süngülerle yazılmış berat
Sanki son güzelliğini kullandı ömrün,
Kuşkusuz ayrıldı son nefesinden.

Götürülürken köylüleri
 İliğine kadar
 Hınçlandı Huerta,
 Ağzında yutkunamadığı dikenli bir kama
 Gözleriyle açıkladı duyarlığını:
 Benim oğlum da silah altında
 Bunlardansa o da
 Ellerime şimden geri orak değil:
 İşlek bir satır ister!

Bıçkın serseri Roberto
Sıçradı izbesinden
Sersemledi gördükleri karşısında
Valparaiso çarşısında
Umulmadık şeyler oluyordu,
Hırsızlar, kanun kaçakları herhal
Toplanıyordu birer birer.
Barınacak bir kuytu, saklanacak bir yer?
Ne gezer!
Kimse o müzevir
Belli ki bir mezbele bırakmamıştır.
Habire çekelerken tütün­lü sakalını
Sireni andıran bir çığlıkla
Nerdeyse uzaya fırlıyordu:
Toz ol Roberto
Kızıkları ayıklıyorlar!
Ne ırgalar beni, diyecekti tam,
Hatırlayıverdi
Yandım, dedi Roberto
Uydum bir zırtapozun aklına
O halk bilmemesine oy kullandım!

Yandım Neruda, yandım
İliklerime işledi sancın!
Almeria'dan beri derdiğin
— Mengenede —
Mısralara serili hıncın.
Yüreğinle sarıp sarımaladığın Şili
Dağlardan, ırmaklardan
Halkın umudundan ve kahrından
Damarınla beslediğin şiir seli
İşkencede.

Bilsen Neruda

Hasta bağrından boşandığın şiir

Bilsen satrapları nasıl titretir.

Çünkü eceli çağrıştırır onlara şiir.

Ve şiirlerin

Nöbettedir kalbinde halkın!

Binlerce adam

Tabutunun önünde

Namlulara göre sivrilir tam:

Neruda nerde? —Resente!

Burada, yaşıyor

Nöbettedir

Şiirin uzandığı her yerde...

Dalında çiçeğin, makinenin sesinde

Nöbette

Öfkesinde menevişli dağların!

Sabrın
Ölüme izdüşümüdür
National Stadyum, Santiago'da.
Santiago'da seher
Linç edilir binlerce tutukluyla beraber.
Ve Stadyumda gitar
Daha yiğit yakışır
Jara'nın ellerine.
Jara'nın her saniyesi
Vahşi bir acıya çakışır Stadyumda.

Jara inattır

Acı

Bir darağacı gibi sarılsa da boynuna

Vuracaktır öfkesini Jara gitara.

Venseramos, Venseramos

Açlığa ve zulme paydos.

90 Ve birden
Ökçesi ihanetin
Ve dipçik ve kerpeten
Saldırdı büyülü parmaklara.
Kan sıçrarken ellerinden
Sesini vurdu Jara
O kapkara, karanlık duvara.
Ayakucunda binlerce göz
Kinin, küfrün, öfkenin
Bilincin pınarı binlerce yaşlı göz
Sessiz, fakat
Şimşekli bir ağıt!
Yaşayacak, dediler, yaşayacak Jara
İnsanlar savaştıkça onlara ses taşıyacak.
Yükseldi kavlanan sesler
Dayan, dünyanın dört yanında
Yetmişiki dilde soluk al.
Ve bir sel boşandı kurşunlara
Al al!
Kanı bayrak olmuş sallanırken
Darağacında Jara.

Üzülerek yazıyorum Isabel
Sonra dipçik ve kerpeten
Kopardı üremeyi bir kadının rahminden,
Oysa Isabel
Biliyor musun, insan
Ne güllere tapar,
Hayaları, rahmi için.
Şaşarsın Isabel, şaşarsın
Kadın
Doğurmak için günlerce inledi, bağırdı
Hık demedi dipçikleri yerken.
Kocası kaç gündür
Stadyumu ayağa kaldırdı,
Burulurken hayaları
Sadece direncini çağırdı.

Ölüm

Beklcr

Üzülerek yazıyorum ki..

Vururlar görürlerse,

Artık üzülerек yaşıyorum.

Severek öldürdüm oysa ilkin

 $V_{e \text{ kin}},$

Çarpıldım,

Acı duymadan baktı

Bir dok işçisinin gözlerinde.

Gemilere attığı kancayı

Kalbime sokuyordu sanki Isabel

Ve nefret kokuyordu o an ondaki ter.

Sonra bir doktor.

Bitişikten döverek götürdüğümüz

—Ben değil, arkadaşlar götürüyordu—

Gebe kadını kucaklıyor

Bırakmak istemiyordu doktor.

İşte orda

—Sen emri bilmezsin İsabel—

Boşaldı mermiler tüfeğimden karnına.

Sen şimdi ellerini karnına bastırıp

Başka diyeceksin, öldürdün mü başka?

Öldüler İsabel, daha birçok işçi

Bir avukat, üç öğrenci

Elimdeki namludan öldüler.

Bir de öğretmen..

İsabel, köyümüzün

Arkasını sırta veren okulunda

Bir öğretmenimiz vardı hani

Boş kovanlara petek örer gibi

Bilincimizi, hayallerimizi ören

Gonzales öğretmen.

Açlığımızda ekmek

Çıplaklığımızda gömlek bile dağıtırdı bize...

Tanrı cehennem yağdırsın ellerimize!

Kim bilir belki de onu

İsabel öldürdüm,

Öldürdüm,

Öldürdükçe kendi hayatımı namluya sürdüm.

94 Çok öldürdü Martinez
Çok öldürdü
Ölümü öldüremedi ama,
Uykusunda
Öyle şeyler anlattı ki İsabel'e
Suçüstü yakalandı
Sorgusuz vedalaştı İsabel'le Martinez.

Şili hey
Yaprakları yolunmuş yaralı gülüm
Şiire sığmaz
Aşka ve hınca sığar
Gövdeni ırgalayan saralı ölüm.

Kavga
Ocaklardan, fabrikalardan
Sinirlendiği hızla
Sürüyor.
Yürüyor toprağı cınlatarak ter
Hep birden kalkan adımlar
Kalabalık marşlarla
Yürüyor halk
Eller
Sımsıkı sarılarak dünyaya,
Yürüyor işçiler
Hep birden inen kollar
Ve alnında oyulu o büyük yıldızla.

Şafak

İşçilerin ellerinden

Sıyrılmıyor derisinden bakırın.

Sessiz bir uğultu var ocaklarda.

Rodriguez

Sapladı dişlerini

Titreşen dudaklarına,

Düştüler makinelerden

Ve birazdan

Her sabah iştahla yaşadıkları seherden

De düşecekler...

Ve bu düşüşe sevdalıdır

Koca kalabalık,

Ne çocuklarından korkuyor o

Ne de hayatının

Toprağa sızmasından

Bu dirençtir çünkü artakalan

Çocuklarına ve hayâta adından.

Az sonra müthiş bir gürültünün ardından

Susulacak.

Sonsuz ve tepeden

Tırnağa susulacak!

98 İşte burda konuşmak
O sonsuz susuşu
Sonsuz bir sözle
Dövüşle yanıtlamak
Anıtlamak istiyor kardeşlerle Rodriguez!
Araladı dudaklarını
Ama nasıl da buharlaşmıştı
Son nemine kadar ağzı.
Koparır gibi kurtardı
Dilini damağından:
Kardeşler, yenilmedik
Yanıldık!
Mutlak bir güvene indirgedik kavgayı.
İşte burda bu yanılığın
Kurtarmalıyız,
Kurtarmalıyız geleceği şu iki yazğıdan:
Biri, bu yanlış göstererek
Sadece merinileri vuracaktır sırtına
Öbürü, ne kazanıldı diyecektir kanla!
Oysa çıplatırsak birini öbüründen
O ünlü mutluluğa
Varılamayacaktır asla.
Yoldaşlar! Biz işte burda
Komalıyız ortaya
İhanetin kiskacına her zaman hazır
Nasıl gedik açılır
Bu zalim surda!
Ve sonra merinileri bitince
Anıtlaştılar uzaya
Atomdan derin
Işıktan ince
Lokmamıza, kinimize, bilincimize
Uzadılar boydan boya.

Machado aya
Uzun bir gözyaşı
Sıçrattı Santiago'dan,
Korkuyla çevirdi yüzünü ay
Ve uçuklamış dudaklarıyla sordu:
Nedir Machado, ne ola bu
Suyunda kızıl dalgalarla akan?
Hıçkırdı ırmak
Tanımadın mı
Kan akıyorum, kan
Faşizmin tırnaklarıyla halktan sızdırılan.

Eziliyor ziftlerle
 Hıncı resmeden oya!
 Siyasal cesareti bir halkın
 Gömülüyor. Gömülüyor,
 Duvarlarda kavgaya
 Çelik taşıyan boya.
 Bu kimi dümdüz, beceriksiz
 Yalın ve güvenli renkleri
 Küçümsemedi asla Volodya!
 Violetta'nın ezgisine giren
 Çılgılığı gibi uyanışın
 Özümledi açıklığı usta çizgisine.
 Örneğin, şu yumruğun
 Geleceğin fethine doğrulduğu
 Su yalın desen!
 Onu, ne versen çizemezdi Volodya
 Öyle çıplak
 Öyle canlı ve esen!
 Anladı bir kez daha
 Hayatı yaratandır
 Güzelliği bağışlayan!
 Ressam Volodya
 Oyacık zindan duvarlarına
 Güzelliğini, onurunu ve aşkını halkın,
 Ona halk
 Yüreğinde durulanan
 Irmaklar kadar yakın!

1

Sakın ey halkım
Sakın
Öfkeni ve canını
Ayak altına atmaktan.

102 O biricik umut,
Ellerde, yüreklerde ön yazıt
Tarihin bu sayfasında
Nokta koydu görünen her yerine,
Ses donuyor artık
Özü de, kabuğu da kendidir
En güçlü sözlerin
Sessiz, derin akarak
Yüreğe elden ele.

Corvalan
Yüzüne köylü uysallığından
Yoksul
Yargılayan bir gülümseme
Ve alnına
Ter çetinliği
Mermer katılığıyla sabrın
Faşizmin uyluğuna saph
Çizgiler alan
Lucho
Louis Corvalan
Tutuklu
İşkenceye çarpıyor Dawson adasında!
Tekmeleniyor
Şili'nin onuru!
Ve ne bu işkenceler
Ne de işkencelerin, ömrünü soldurduğu oğlu
Islak ağrılar bırakamadı onda
Halkının ağrısı kadar!
Oğlu Alberto
Hep önlerde oldu.
Sağlığına
Ağır çekiç darbeleri gibi inen
Vahşi yaraların
İki yıl çilesini görkemledikten sonra
Öldü önlerde yine.
Ve Sofya'da
Güldü sosyalizme
Cinayete yumruk gibi
Sıkılı cenazesini.

Louis Corvalan

Bir yürüyüşe nasıl katılılırsa

Öyle katıldı yaşamaya

Acıya çığlıklar atarak

Yoksul bir evde

Ve kıvrak bilincini El Siglo'da

Mürekkepli yollara akıtarak

Adadı gençliğinin sevincini.

Sonra Gonzales'in yerine

Aday

Tek üye.

O günden beri
 Saygıyla bağlandı tüm kardeşleri
 Kollarında yetişen önderine.
 O parral şarabındaki kızılığın
 Kekre tadın kıvancını
 Asmadı hiç Corvalan
 Ve teklemeli asla hıncını kalbi.
 Halkıyla birlikte coştı sevince
 Ve halkıyla birlikte
 Acıdı hayaları 13 Eylülde.
 Corvalan
 Kolları mengenede
 Adı gülde;
 Haykırdı Dawson'dan yine en önde:
 Hayatın işçisiyim halkımla ben
 Ürettiğimi severim
 Ve korkmuyorum aşkı için ölümden!
 Halkından ayrı soluk almadı o
 Halkından armağandı yaşadığı ev de
 Ve geri kalmadı hiç
 Arkadaşça omuzladığı hiçbir görevde.

Corvalan!

Sesine toprağın sertliği

Ellerine işçinin cömertliği dolan adam

Katılıyoruz

Sesine ve ellerine bütün dünyadan:

Ekmeğin ağırlığı

Otuz kat düştü o kara günden beri

Ve zulüm

Aldı geri elli bin canla

Sefaletle Şili'nin ısıttığı

Genç, umut dolu sesleri,

Ve faşizm

Vurdukça Şili'ye

Şili'nin gözleriyle göz göze

Sancıdı yüreğim

Derim soyuldu

Sızladı dizim!

Paris'te, Londra'da, Şişli'de

Sesimizin yankıdığı her yerde!

Ve zulüm

Çöktükçe sırtına Şili'nin

Acıyı, açlığı ve sabrı

Lavlarını öfkenin

Fırlatır

Volkanından dışarı!

Ve işte ellerim

Fabrikada, tarlada ve dağlarında şiirin

Elleridir Şili'nin!

Corvalan,
Ağrında ağrıyan
Sesinde çağrılarak göğsümü yırtan sesim
Yakacak
Yaşadıkça türküsünü ekmeğin!
Ve şafak
Soluk soluğa parlayacak alnımızda Şili'yle:
Corvalan'a özgürlük!
Şili'ye özgürlük!
Ve en çok sana yakışıyor Şili
Sesimizdeki gürlük!

Şimdi rahminde bordo gecelerin
Sıyrılır Machado kandan.
Acının dölyatağı Şili
Gelgitli demindedir umudun.

Kahırsanma ey hayat
Parmağındaki yüzük
Senin halklarla nişanıdır.
Şanıdır
Bağrında yaralarla şafaklı izin
Sanıdır
Kan ter içinde
Beş kıtada gerçeğlenen çeyizin.

Broy Yayınları: 18 • Şiir Dizisi: 2 • Birinci Basım: 1976
• Broy Şiir Yayın Merkezi, Vilâyet Han, 205, Cağaloğlu-İstanbul 526 20 93 • Yönetim Müdürü: Emin Yılmaz • Yayın Danışmanı: Nesrin Arman — Seyyit Nezir • Kapak Baskısı: Reyo Basımevi, 520 55 42 • Dizgi-Baskı: Kent Basımevi, 528 08 15 • Cilt: Dostlar Ciltevi

SEYYİT NEZİR

Şili Duyarlığı

70'li yılların başlarında dünya ilginç bir deneye tanık oluyordu: Şili'de Allende'nin önderliğinde seçimle iş başına geçen Halk Birliği iktidarı, tekellere karşı art arda reform uygulamalarına girişiyor, emekçi halktan yana ileri adımlar atıyordu... Başta ITT olmak üzere, bundan rahatsız olan çokuluslu şirketler, üst üste, Allende hükümetini devirmeye yönelik darbe girişimleri tezgâhladılar. Ve 1973 Eylül'ünde Pinochet ve yandaşlarının düzenlediği askerî darbe sonunda, onbinlerce ilerici ve Başkan Allende katledildi; Şili KP Genel Sekreteri Corvalan önce tutuklandı, sonra da yurtdışına sürgün edildi.

Şili'de faşist Pinochet yönetimine karşı demokrasi güçleri yıllardır kararlılıkla savaş veriyor.

Seyyit Nezir *Şili Duyarlığı*'nda, "şairin, çağına karşı sorumluluğu"nun gereğini yerine getirme amacıyla Şili'de yaşananları evrensel ve insanî yönleriyle şiirleştirdi. Nitekim, *Şili Duyarlığı*, her ne kadar Şili gerçeğinden yola çıkıyorsa da faşizmin saldırısıyla yüz yüze gelinen her yerde, insanî değerleri savunma direnişinin destansı öyküsü olmayı başarıyor.